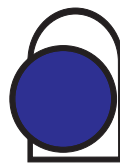

MEMÒRIA

CODEX®
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

Memòria de la intervenció arqueològica
al c/ Nou de la Rambla 45-63
088/09

(Districte Ciutat Vella,
Barcelona, Barcelonès)

Dates de la Intervenció: Agost de 2009.

Autor:

Daniel Alcubierre Gómez

Data de lliurament: Novembre de 2009

1 INTRODUCCIÓ	2
2 SITUACIÓ I MARC HISTÒRIC	3
3 METODOLOGIA	11
4 DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS I RESULTATS OBTINGUTS	12
5 CONCLUSIONS.....	14
6 BIBLIOGRAFIA	15

ANNEX

PLANIMETRIA

FITXES D'U.E.

1 INTRODUCCIÓ

La present memòria presenta els resultats de la intervenció efectuada al carrer Nou de la Rambla a Barcelona, entre els números 45 i 63. La intervenció ha consistit en el seguiment i control de l'excavació d'una canalització per a la connexió de fibra òptica, d'acord amb el projecte Bàsic i Executiu per a l'ampliació del troncal de la xarxa de fibra òptica de l'Ajuntament de Barcelona i connexió de noves dependències municipals en una zona d'alta expectativa arqueològica.

L'excavació ha estat duta a terme per l'empresa Excavaciones i Montajes Vazquez, contractada per Corning Cable Systems SL, efectuant-se aquesta de manera manual, amb operaris proporcionats per la mateixa empresa. Aquesta mateixa empresa, Corning Cable Systems SL, s'ha fet càrrec del finançament de la intervenció.

La direcció arqueològica a corregit a càrrec de l'arqueòleg Daniel Alcubierre Gómez (CODEX ARQUEOLOGIA I PATRIMONI), d'acord amb la resolució dictada pel Director General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya la qual autoritzava la intervenció arqueològica i s'han dut a terme seguint les indicacions i sota la supervisió del Museu de Història de Barcelona.

2 SITUACIÓ I MARC HISTÒRIC

La rasa es situa a la cantonada est dels carrers de Nou de la Rambla i Avinguda de les Drassanes, al barri del Raval, districte de Ciutat Vella. Les seves coordenades UTM són E 430880.28049, N 4581142.92683 (ED50 UTM 31N).

El carrer Nou de la Rambla es va obrir l'any 1788 per iniciativa del capità general de Catalunya (1778-1789) i corregidor de Barcelona, Francisco González de Bassecourt¹, comte d'El Asalto, nom que li fou atorgat. No obstant això, sempre va ser popularment conegut amb l'actual nom, oficialment reconegut durant la Segona República i, novament, des de l'any 1979². Aquest s'estén des de la Rambla fins al vessant est de la muntanya de Montjuïc.

Abans del segle XIV el barri del Raval era només un camp obert amb terres cultivades que abastaven la ciutat de Barcelona. A la Barcelona romana hi havia camins veïnals que van dibuixar el contorn que el barri va tenir més endavant.

El monestir de Sant Pau del Camp va ser el primer nucli important del Raval, anterior al segle X, al voltant del qual hi va haver un petita vila medieval vinculada al monestir. El creixement de Barcelona va configurar el Raval a l'espai que pren forma de diamant entre el segon cinturó de muralles (Jaume I

¹ (Francisco González de Bassecourt, conde del Asalto; s. XVIII) Militar espanyol. Va pendre part a la defensa de La Habana (1762) i va ser capità general de Catalunya (1773-1779). Al produir-se en 1779 el motí popular de Barcelona (els rebomboris del pa), va ser substituït per Lacy.

² (Nomenclator de Barcelona, <http://www.bcn.cat/nomenclator/>)

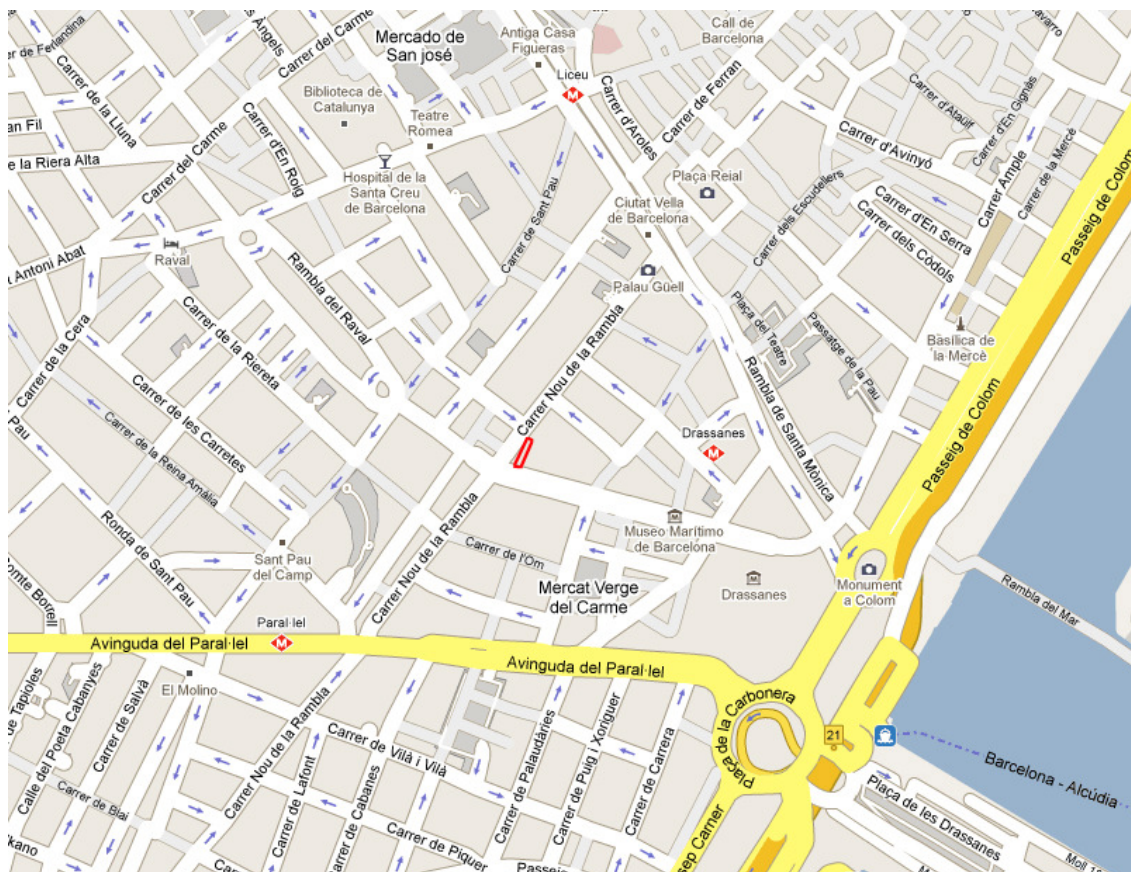
l'any 1268, la Rambla) i el tercer i darrer cinturó (Pere el Cerimoniós, 1348, les rondes i l'avinguda del Paral·lel).

El Raval estava situat als marges dels caminis principals: el Portal dels Tallers, per on els pagesos entraven les mercaderies per fornir Barcelona; el Portal de Sant Antoni, l'accés més important de la ciutat, i la Porta de Santa Madrona, al costat de les Drassanes, l'única que resta en peu.

La ciutat de Barcelona es trobava ofegada per les muralles de Jaume I i Pere el Cerimoniós va decidir fer el tercer cinturó emmurallat. Calia assegurar les expectatives de creixement urbà. Existia la tendència general de moltes ciutats de l'època, d'encerclar dins les muralles l'extensió de terreny suficient per preveure la subsistència dels habitants en temps de guerres i setges. Un altre motiu era localitzar fora del nucli urbà els establiments, serveis i activitats més molestes o poc recomanables. Però totes les expectatives de creixement de la ciutat van anar en orris. Al final del segle XIV i principi del XV, a causa de les dificultats econòmiques (el comerç marítim es desplaçava cap a d'Atlàntic), polítiques (Barcelona es va arruïnar amb la guerra contra Joan II) i socials (davallada demogràfica per pestes i epidèmies) van paraitzar el creixement del Raval, que va quedar com a zona d'activitat bàsicament agrícola.

Ubicació de la intervenció dins el conjunt de Ciutat Vella.

Detall de la ubicació de la rasa.

Entre el segle XV i la desamortització de Mendizábal l'any 1837, el Raval es va convertir en "terra de convents". La gran quantitat de sòl edificable va donar peu a la instal·lació d'ordres religiosos en el marc de la Contrareforma impulsada pel Concili de Trento (1543-1563).

Al principi del segle XVIII, les indústries van començar a instal·lar-se enmig d'horts, convents i cases gremials. La prohibició d'importar teixits estampats de l'any 1718 va afavorir l'aparició de la indústria manufacturera. Entre 1770 i 1840 es va dur a terme la industrialització definitiva del barri del Raval. A partir de la segona meitat del segle XVIII van començar a aparèixer nous carrers amb fàbriques i habitatges per als treballadors. Van desaparèixer les cases gremials o es van subdividir en molts habitatges de lloguer per acollir els nombrosos

camperols que fugien de la fam del camp (crisi agrícola de 1765-1766). Els treballadors de les fàbriques es van quedar a viure al Raval., a prop de la feina. Aquest barri es va convertir en el més dens d'Europa i es va aprofitar fins a l'últim metre quadrat edificable. Entre els anys 1783 i 1785, s'hi va instal·lar la indústria Erasme Gònima i es va aixecar la fàbrica de teixits, filats i estampats més gran del seu temps. És en aquest context quan al 1788 s'obre el carrer de Nou de la Rambla.

Plànol de Barcelona (Bafire i Tindal) de l'any 1745, previ a l'obertura del carrer de Nou de la Rambla.(Font ICC)

Planol de la Barcelona de 1806 (per Moulinier) on ja s'aprecia la nova via que travessa el Raval. (Font ICC)

Les revoltes obreres contra les mecanitzacions modernes i diverses epidèmies de còlera van fer prendre la decisió d'enderrocar les muralles l'any 1859 i permetre l'expansió urbana i industrial fora d'un nucli urbà insalubre i fàcilment controlable per un moviment obrer que es començava a organitzar. L'èxode empresarial cap al pla de Barcelona va començar al principi dels anys seixanta. Una llarga llista de fabricants sortien del barri seguint les teories higienistes d'Ildefons Cerdà. En el nou model de ciutat, el Raval va ocupar una situació perifèrica com a barri residencial obrer. A començaments del segle XX va

continuar tenint una composició social eminentment obrera. El Raval es va anar convertint cada vegada més en un barri d'habitatges per a les classes amb menys poder adquisitiu, entre les quals els immigrants (exposicions universals de 1888 i 1929) n'eren una part destacada. Aquesta extracció proletària va jugar un paper important durant la Setmana Tràgica (26-31 de juliol de 1909), durant la qual el Raval va ser un dels principals escenaris de la crema de convents i de l'enfrontament amb l'exèrcit.

L'amuntegament humà, una xarxa viària estreta i tortuosa, la proximitat del port i la dedicació de molts immobles a bars, sales d'espectacles i cases de tolerància, van acabar configurant una zona al sud del Raval que cap a l'any 1925 el periodista Àngel Marsà va batejar amb el nom de Barri Xinès. Les destruccions de la guerra i la misèria de la postguerra van perjudicar molt la vida nocturna del barri, en un procés que va acabar amb el decret de tancament de les cases de prostitució l'any 1956.

Les primeres veus que van reclamar la millora del barri van sorgir als anys 30, durant la Segona República 1931-1936, amb les propostes dels arquitectes del GATCPAC. El pla Macià donava solucions racionalistes i integrades als problemes del barri. Però va ser l'efecte de les bombes de la Guerra Civil el que va comportar els primers sanejaments urbanístics al sud del Raval (avinguda de García Morato, avui avinguda de les Drassanes). Durant els anys vuitanta del segle XX, l'administració va impulsar una decidida política de reformes i rehabilitació d'habitatges, d'obertura d'espais i creació d'equipaments per a la comunitat, que va anar deixant en segon terme el nom de "barri xino" per recuperar la denominació històrica del Raval³.

³ Font:http://w3.bcn.es/XMLServeis/XMLHomeLinkPI/0,4022,259065493_286491632_1,00.html

Font situada segons la documentació de la imatge al carrer Nou de la Rambla 45. Foto de l'any 1935. Font: Icub.

3 METODOLOGIA

Els treballs d'excavació es van dur a terme de manera manual, mitjançant operaris de l'empresa instal·ladora, Excavaciones i Montajes Vázquez.

El mètode de registre utilitzat ha estat el proposat per E.C. Harris i A. Carandini, mitjançant la identificació de les diferents Unitats Estratigràfiques i la seva posterior documentació gràfica. A més s'ha utilitzat format de fotografia digital per la presa de les imatges.

Hem d'assenyalar que degut a problemes tècnics no ha estat possible recuperar les imatges preses en el decurs de la intervenció, corresponents a l'excavació de la rasa.

4 DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS I RESULTATS OBTINGUTS

Com hem dit la rasa es situa a la vorera est del carrer Nou de la Rambla, a la cruïlla amb l'Avinguda de les Drassanes. A aquest punt la pavimentació del carrer es situa a una cota de 6,5 metres sobre el nivell del mar.

Vista del tram del carrer Nou de la Rambla on es va dur a terme la intervenció.

Les tasques d'excavació s'han dut a terme de manera manual per part dels operaris de l'empresa instal·ladora, amb l'ús d'un compressor i un martell pneumàtic pels treballs de retirada de la pavimentació existent, i d'eines manuals per a la retirada dels rebliments subsegüents.

Les dimensions de la rasa excavada han estat de 20 metres de llarg per 40 cm d'ample. La fondària assolida oscil·lava entre els 40 i els 60 cm. En cap punt de la rasa es van localitzar restes arqueològiques. L'estratigrafia documentada

presenta una seqüència formada per la pavimentació contemporània de llambordes de pedra (UE 1001), del 10 cm de gruix, amb una preparació de formigó d'entre 10 i 15 cm (UE 1002). Per sota d'aquesta preparació es va documentar una anivellació contemporània de sauló i sorra de 20 cm de potència (UE 1003), que cobria diverses canalitzacions de serveis contemporanis (enllumenat i aigües). Finalment, de manera puntual es va localitzar per sota d'aquest estrat un paquet d'argila de color marró barrejada amb material constructiu contemporani (restes de ciment i maons) documentat únicament de manera superficial (UE 1004).

Un cop finalitzada l'excavació de la rasa es va procedir a la instal·lació del cablejat de fibra òptica, cobrint-se aquest amb els mateixos materials de rebliment extrets de la rasa i cobrint aquesta amb els elements de pavimentació originals.

5 CONCLUSIONS

La rasa objecte d'aquesta memòria es situa al carrer Nou de la Rambla, via oberta l'any 1788 al raval de Barcelona, una zona ocupada majoritàriament per horts fins a finals del segle XV, moment en que es comencen a instal·lar en aquest àmbit diferents congregacions monàstiques, i a partir del segle XVIII instal·lacions industrials.

Durant l'excavació no s'ha documentar cap evidència de caràcter arqueològic. Únicament s'han pogut documentar actuacions contemporànies corresponents a la urbanització del carrer on es localitza la rasa. S'ha de tenir present la poca fondària assolida per la rasa (40 cm) de cara a avaluar la possible presència d'altres restes arqueològiques en aquesta zona.

6 BIBLIOGRAFIA

- DURAN I SANPERE,A. : Barcelona i la seva història. Barcelona 1972-1975.
- GALERA,M; ROCA, F; TARRAGÓ, S.: Atlas de Barcelona. Barcelona 1982
- FERNANDEZ, M. Passat i present de Barcelona. Materials per l'estudi del medi urbà. Publicacions i edicions UB. Barcelona 1985
- SOBREQUÉS, J. Història de Barcelona Vol IV. Segles XVI-XVII. Barcelona 1992
- V.V.A.A: Història de Barcelona. Enciclopèdia Catalana. Barcelona 1195.

PLANIMETRIA

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA

Daniel Alcubierre

AUTORS

Daniel Alcubierre

OCODEX
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

DIN A3 Escala: 1:2000

INTERVENCIÓ

C/ Nou de la Rambla 45-43 codi: 088/09
Barcelona (Barcelonès)

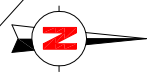
NOM DEL PLÀNOL

Plànol de Situació

Núm.

1

Data: Agost 2009

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA

Daniel Alcubierre

AUTORS

Daniel Alcubierre

DIN A3 Escala: 1:500

INTERVENCIÓ

C/ Nou de la Rambla 45-63 codi: 088/09
Barcelona (Barcelonès)

NOM DEL PLÀNOL

Plànol de Situació

Núm.

2

Data: Agost 2009

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA

Daniel Alcubierre

AUTORS

Daniel Alcubierre

DIN A3 Escala: 1:500

INTERVENCIÓ

C/ Nou de la Rambla 45-63 codi: 088/09
Barcelona (Barcelonès)

NOM DEL PLÀNOL

Plànol de Situació

Núm.

2

Data: Agost 2009

FITXES D'U.E.

Definició UE		Textura		Composició		Sector		1001	
Estructura		Compacta							
		Color		Geològica		Zona		Foto. Plan.	
		Gris							
Relacions Físiques		Igual a		Artificial		Datació		Criteri datació	
Cobreix a 1002		Cobert per		material Constructiu		s XX		Arquitectònic/Arti	
Farceix a		Farcit per		Interpretació Paviment		Observacions Pavimentació contemporània del carrer Nou de la Rambla. Llambordes de pedra rectangulars de 15 x 20x10 cm.			
Talla a		Tallat per							
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura		Afecció		Tipus			
				Si ☐		No ☐		%	

Definició UE		Textura		Composició		Sector		1002	
Estrat		Compacta							
		Color		Geològica		Zona		Foto. Plan.	
		Gris							
Relacions Físiques		Igual a		Artificial		Datació		Criteri datació	
Cobreix a 1003		Cobert per 1001		material Constructiu		s XX		Arquitectònic/Arti	
Farceix a		Farcit per		Interpretació Preparació de paviment		Observacions Preparació de la pavimentació de llambordes. Nivell de formigo de 10 cm de potència.			
Talla a		Tallat per							
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura		Afecció		Tipus			
				Si ☐		No ☐		%	

Definició UE		Textura		Composició		Sector		1003	
Estrat		Solta		Geològica Sorra					
		Color		Orgànica		Zona		Foto. Plan.	
		Beix		Artificial					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a 1004		Cobert per 1003		s XX		Estratigràfic			
Farceix a		Farcit per		Anivellació		Observacions		Anivellació contemporània se sorres soltes.	
Talla a		Tallat per							
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura		Afecció		Tipus			
				Si ☐		%			
				No ☐					

Definició UE		Textura		Composició		Sector		1004	
Estrat		Compacta		Geològica Argila					
		Color		Orgànica		Zona		Foto. Plan.	
		Marró		Artificial		material Constructiu			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per 1003		s XX		Ceràmic			
Farceix a		Farcit per		Indeterminat		Observacions		Estrat de colmatació format per argiles marrons compactes amb material constructiu contemporani abocat.	
Talla a		Tallat per							
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura		Afecció		Tipus			
				Si ☐		%			
				No ☐					